

Regulace extremismu na internetu¹

Úvod

Kybernetická kriminalita obvykle spadá do jedné ze čtyř kategorií: dětská pornografie, porušení autorských práv, praní špinavých peněz a extremistické projevy. V této práci se zaměříme na problémy související s posledně jmenovanou kategorií, totiž s extremistickými projevy na internetu. Konkrétně se budeme zabývat některými problémy spojenými s regulací obsahu na internetu. Internet funguje jako nadnárodní komunikační a informační síť a ze samé její podstaty vyplývá, jak je obtížné ji regulovat a provádět policejní dohled, neboť žádný stát neřídí ani nedefinuje, co je ještě přijatelné. Přitom právě tento nadnárodní rámec, který z internetu dělá tak vznešený nástroj pro sdílení informací, představuje problém při stanovení zastřešujícího systému norem nebo zákonů. A ačkoliv se většina států shodne na tom, v čem spočívá protiprávní jednání na internetu v případě dětské pornografie, porušení autorských práv nebo praní špinavých peněz, v oblasti extremistických projevů panuje málo shody. To, co je nechráněnou, nezákonnou formou projevu v jedné zemi, může být, a často také je, chráněná a naprosto zákonná forma projevu v zemi jiné.² Kvůli této mezinárodní právní dvojznačnosti je regulace internetu ošidná záležitost.

V úvodu naší práce se zaměříme na ústavní právo Spojených států. Neboť ať už je internet jakkoli mezinárodní a decentralizovaný, většina webových portálů, vyhledávačů a registrátorů domén působí na území Spojených států. Takže když se například problematický extremistický projev objeví na nějakém fóru, v nějakém jazyce a

¹ Tato práce vznikla pro Ministerstvo vnitra České republiky a pod záštitou Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Problémy k analýze jsme proto vybírali se zřetelem na potřeby českého ministerstva vnitra. Zvláštní poděkování patří dr. Tomáši Gřivnovi z Právnické fakulty UK, Kateřině Jamborové z Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR a Davidu Tschornovi z University of Alberta v Kanadě.

² Vezměme například nedávný případ v Rusku. Ruské úřady uzavřely webovou stránku ingushetyia.ru s tvrzením, že propaguje extremismus. Jiné evropské instituce považovaly tutéž webovou stránku za zásadně důležitou, neboť informovala o případech korupce mezi ruskými úřady. Viz: <http://www.rsf.org/Court-upholds-order-blocking.html>.

v nějakém koutku internetu, s největší pravděpodobností byl uploadován na server umístěný ve Spojených státech. Skupiny obhajující a propagující extremismus pomocí internetu obvykle směřují své informace přes americké terminály, nebo používají registrátory domén v USA ze dvou důvodů: 1) spousta těchto technologií se nalézá v USA a 2) USA většinou omezují obsah v menší míře než většina ostatních zemí. Nejen že je pro extremistickou skupinu snazší působit prostřednictvím internetové infrastruktury, která se nalézá na území USA, ale jakmile s tím začne, právní systém USA poskytne jejímu projevu vyšší právní ochranu.

Abychom si stanovili rámec pro porozumění tomu, co je chráněný a nechráněný projev, začneme naši práci úvahou o prvním dodatku americké Ústavy. Až získáme představu o tom, co tvoří zákonný i nezákonný projev podle amerického práva, bude jednodušší určit do které kategorie, totiž chráněný nebo nechráněný projev, spadají různé současné extremistické projevy. Jak se ukazuje, nejde jen o prozkoumání americké legislativy, upravující současné formy extremistických projevů; je také důležité pochopit, jak USA jednájí ve vztahu k extremistickým projevům v součinnosti s ostatními vládami. V této oblasti je mezinárodní spolupráce zásadně důležitá. Úkol vlád, které ve svých zemích usilují o omezení extremistických projevů na internetu³, je proto dvojitý: musejí nejenom rozumět precedentům amerického práva, ale musejí také přesvědčit buď orgány USA nebo internetové operátory umístěné v USA, že daný projev má znaky násilného a bezprostředně nebezpečného projevu.⁴ Při zkoumání judikatury související s prvním dodatkem je důležité mít na paměti, že soudní rozhodnutí založené na prvním dodatku je do značné míry determinováno precedenty obsaženými v dřívějších soudních

³ Internet samozřejmě přináší problém identifikace fyzického zdroje těchto projevů. Pro účely této práce předpokládáme, že obsah prezentovaný na internetu např. v českém jazyce je logicky zaměřen na lidi mluvící česky, a to nejspíš v České republice. Přestože projev sám mohl být na internet uploadován prostřednictvím serveru v USA, jak účel tak fakta projevu jsou zaměřeny na Českou republiku. Jedná se o těžko uchopitelný koncept, který soudy v USA dosud plně nereflektovaly.

⁴ Ve prospěch tohoto tvrzení svědčí, že pro cizí vlády může být užitečné, pokud ve snaze zajistit si spolupráci orgánů USA v boji proti extremistickým projevům ve svých zemích budou používat terminologii judikatury související s prvním dodatkem.

rozhodnutích. Soudy v USA se obvykle nezříkají jazyka předchozích rozhodnutí, pouze ho postupně přizpůsobují.⁵

Tato práce je rozdělena do šesti částí. První část se věnuje prvnímu dodatku americké Ústavy ve vztahu ke svobodě slova a projevu. Stručně shrnuje zásadní případy založené na prvním dodatku. Druhá část je zaměřena na konkrétní případy s problematikou interrupcí ve Spojených státech. Ve třetí části rozebíráme nedávný případ interrupce a expresivního obsahu na internetu. Čtvrtá část se zaměřuje na případ Sami Omar Al-Hussayan a právní odpovědnost provozovatelů extremistických webových stránek podle zákonů USA. V páté části ukážeme na případu LICRA v. Yahoo! některé problémy přeshraničních sporů a regulace související s kybernetickou kriminalitou. V šesté části zkoumáme, jaká je v současnosti situace ohledně extremistických webových stránek v České republice. Pojednáváme i o nedávné mezinárodní spolupráci mezi polskými a americkými úřady ve věci extremistického webu, neboť se jedná o paralelu se současnou situací v České republice. V závěru práce nabízíme několik doporučení, co může Česká republika dělat proti šíření česky psaných webových stránek s extremistickým obsahem na internetu.

Část 1: Zásadní případy založené na prvním dodatku (First Amendment Law)

První dodatek Ústavy USA stanoví:

Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu křivd.⁶

V dějinách Spojených států tento dodatek vyvolal mnoho debat. Jeho ústřední myšlenka spočívá v teorii svobody slova a práva občanů USA vyjadřovat se bez obav z právních důsledků. Právě na tento dodatek poukazují američtí občané, když hájí své právo říci

⁵ Názorný popis toho, jak fungují precedenty v právním systému USA, najdete na: <http://en.wikipedia.org/wiki/Precedent> (navštíveno v listopadu 2009).

⁶ Ústava Spojených států, první dodatek.

cokoli, co chtějí. Mohou zatracovat, proklínat, nebo kritizovat vládu, nebo třeba propagovat slepý fanatismus s vědomím, že takové projevy jsou chráněny ústavním právem USA. Zda je tomu tak díky robustnímu chápání práva, nebo spíš kvůli všeobecné hrůze z restriktivních opatření jakéhokoliv druhu, není příliš podstatné. Podstatná však je skutečnost, že zásadní víra ve svobodu slova a projevu je zakotvena v myslích prakticky všech Američanů.⁷ Takže zatímco evropské právo došlo k tomu, že považuje některé projevy za problematické a zakazuje je (snad kvůli zvýšené citlivosti, která je důsledkem etnicky motivovaných válek v Evropě v nedávné historii), zákony USA obecně naopak tolerují vyjadřování radikálních a extremistických názorů.⁸

Přesto však neplatí, že veškeré projevy jsou podle americké Ústavy a priori chráněné. Nejvyšší soud USA zformuloval a posléze ještě zpřesnil definici toho, co je nechráněný, resp. nezákonný projev. Američané ve skutečnosti nemohou říkat úplně cokoli. Jeden z prvních případů, v nichž Nejvyšší soud pečlivěji definoval typ projevu, který nepředstavuje chráněnou svobodu slova byl Schenck v. United States.⁹ Jednalo se o případ tajemníka Socialistické strany USA, který během první světové války tiskl a rozesílal letáky, v nichž hlásal odpor proti branné povinnosti. Nejdříve byl zatčen pro porušení zákona o špionáži z roku 1917 a jeho případ se postupně dostal až k Nejvyššímu soudu, který rozhodl, že první dodatek nechrání projevy, které vyzývají k porušování kázně. Byla válka a soud rozhodl, že ve válečných dobách jsou přiměřená omezení

⁷ Tento druh generalizace je obvykle nebezpečný. Naše práce však není sondou do myslí Američanů, zaměřenou na jejich vztah k prvnímu dodatku. Považujeme za fakt, že Američané jsou obezřetní k regulaci jakéhokoliv druhu a zejména k regulaci svobody slova nebo projevu.

⁸ Zkoumání důvodů, proč tomu tak je, by mohlo být tématem další práce. Pro naše účely považujeme za fakt, že např. zobrazení svastiky, které je v některých evropských zemích nezákonné, je podle práva USA považováno za svobodný projev a je mu poskytnuta ochrana podle prvního dodatku. Stojí za povšimnutí, že zatímco Německo vedlo kampaň za kriminalizaci zobrazování svastiky kdekoli v Evropské unii, mnoho dalších členských zemí bylo proti, a proto Německo neuspělo. Ve Spojených státech byla ochrana svastiky jako takové založena na případu National Socialist Party of America v. Village of Skokie, 432 U.S. 43 (1977).

⁹ Schenck v. United States, 249 U.S. 47 (1919).

svobody projevy oprávněná.¹⁰ Soud dospěl k závěru, že projev obžalovaného Schencka představoval „jasné a bezprostředně hrozící nebezpečí“¹¹ pro úsilí amerických ozbrojených sil. Soud proto stanovil test, na jehož základě se rozhoduje, jaký druh projevu není chráněný podle prvního dodatku Ústavy USA.¹² Pokud projev neprošel v testu jasněho a bezprostředně hrozícího nebezpečí, tzn. že takové nebezpečí představoval, nebyl chráněný. Předseda Nejvyššího soudu USA Oliver Wendell Holmes proslul výrokem, že „ani nejpřísnější ochrana svobody slova by člověka neochránila v situaci, kdy někdo v divadle lživě zvolá ‚hoří‘ a vyvolá paniku.“¹³

V roce 1969 soud definici toho, co je chráněná svoboda slova, ještě posunul. Test jasněho a bezprostředně hrozícího nebezpečí byl příliš neuchopitelný, proto soud začal rozlišovat na jedné straně abstraktní obhajování násilí nebo porušování zákona a na straně druhé konkrétní podněcování násilí nebo porušení zákona. V případě Brandenburg v. Ohio byl jeden z vůdců Ku Klux Klanu stíhán za porušení zákona státu Ohio proti trestnému činu syndikalismu, jehož se dopustil, když organizoval shromáždění, kde členové KKK pálili kříž¹⁴ a pronášeli hanlivé rasistické nadávky.¹⁵ Přestože nejdříve byl obžalovaný v Ohio

¹⁰ Soud rozhodl, že „Když je národ ve válce, mnohé věci, které lze říci v mírových dobách, představují takovou překážku ve válečném úsilí, že jejich vyslovení nebude tolerováno, dokud muži bojují, a žádný soud je nemůže považovat za chráněné kterýmkoli ústavním právem.“ Schenck v. United States, 249 U.S. 47 (1919).

¹¹ Aby stanovil kontext, v němž není projev chráněn Ústavou, rozpracoval předseda Nejvyššího soudu Oliver Wendell Holmes pojem „jasné a bezprostředně hrozící nebezpečí“. Viz: www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/conlaw/clear&pdanger.htm.

¹² Kant ve své práci *Základy metafyziky mravů* argumentuje, že pro morální ospravedlnění určitého jednání musí člověk „univerzalizovat“ princip tohoto jednání. Pokud princip lze univerzalizovat, tzn. pokud by kdokoli jiný kdekoli jinde jednal stejně, pak je takové jednání morálně ospravedlněno. Kant tak v zásadě vytvořil test pro stanovení morální přijatelnosti jednání. Podobně i Nejvyšší soud USA navrhuje testy, s jejichž pomocí se určí, zda jednání, resp. projevy jsou ústavně přijatelné.

¹³ Schenck v. United States, 249 U.S. 47 (1919).

¹⁴ Pálení kříže, jak se provádí v USA, znamená pálení velkého dřevěného kříže buď na vlastním soukromém pozemku nebo na pozemku osoby, s níž pachatel vyjadřuje nesouhlas. Obvykle, ne-li vždy, se jedná o projev rasově motivované nenávisti.

odsouzen, odvolání se dostalo až k Nejvyššímu soudu USA, který rozhodl, že zákon státu Ohio, podle kterého byl obžalovaný původně uznán vinným, je protiústavní, neboť porušuje první dodatek. Tento zákon totiž nerozlišoval abstraktní obhajování a konkrétní podněcování. Soud rozhodl, že vláda nemůže omezit nebo trestat projev, který jen obhajuje jisté myšlenky nebo jednání; vláda naopak může zakázat obhajování myšlenek, pokud „takové obhajování směřuje k podnícení nebo okamžitému vyvolání protiprávního jednání a je pravděpodobné, že takové jednání podnítí a vyvolá.“¹⁶ Tímto rozhodnutím Nejvyšší soud nahradil test jasného a bezprostředně hrozícího nebezpečí propracovanějším ‚testem Brandenburg‘. Svoboda slova teď může být omezena pouze tehdy, když jsou splněny dvě podmínky testu Brandenburg. Obhajování určitých myšlenek může být zakázáno, pokud současně ‚má za cíl okamžitě vyvolat protiprávní jednání a pravděpodobně okamžitě vyvolá protiprávní jednání.‘¹⁷ Klíčová slova testu Brandenburg jsou ‚má za cíl‘ a ‚pravděpodobně‘. Aby byl projev považován za nezákonný, musí se prokázat nejen to, že mluvčí naplnil subjektivní stránku – chápal důsledky svého projevu, ale také že projev samotný přímo povede k okamžitému protiprávnímu jednání, nebo ho pravděpodobně způsobí. Protože zákon státu Ohio nečinil rozdíl mezi pouhým obhajováním protiprávního jednání a pravděpodobným podnícením protiprávního jednání, byl zrušen coby neústavní ve smyslu ochrany svobody slova podle prvního dodatku. Případ Brandenburg tak založil precedent, podle nějž podobné zákony, mají-li být v souladu s Ústavou, musí jasně zakazovat *pouze* obhajování myšlenek nebo jednání, které mají za cíl *a současně* pravděpodobně vyvolají bezprostřední protiprávní jednání.

Přestože případ Brandenburg v. Ohio vedl ke zpřesnění hranic chráněné svobody slova, ve skutečnosti šlo pouze o rozpracování staršího rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci

¹⁵ Zákon státu Ohio zakazoval „obhajování ... nezákonných metod terorismu jako prostředku k dosažení průmyslové nebo politické reformy.“ Brandenburg v. Ohio, 395 U.S. 444 (1969).

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

Chaplinsky v. State of New Hampshire.¹⁸ V tomto případě byl Walter Chaplinsky, původně zatčený za rozšiřování protiválečných materiálů na veřejnosti, trestně stíhán za výroky, kterých se dopustil vůči policistovi při převozu na policejní stanici. „Jste mizerný vyděrač,“ řekl Chaplinsky, „a zatracený fašista.“¹⁹ Soud bez problémů zakázal tento druh projevu, neboť ho pokládal za natolik urážlivý, že to opravňovalo jeho zákaz. „Existují jisté přesně definované a úzce vymezené kategorie projevů, jejichž prevence a trestání nikdy nevyvolávalo ústavní problémy. Patří mezi ně oplzlé a obscenní, rouhavé, pomlouvачné a urážlivé výrazy nebo ‚bojovná slova‘ – taková, jejichž pouhé vyslovení způsobuje újmu, nebo pravděpodobně podnítl okamžité porušení veřejného pořádku.“²⁰ Takže již více než dvacet let před případem Brandenburg v. Ohio Nejvyšší soud zformuloval pojem nechráněného projevu na základě tendence projevu podnítit protiprávní jednání. Doktrína ‚bojovných slov‘ z případu Chaplinsky se jen poněkud srozumitelněji zhmotnila ve věci Brandenburg. Slova ‚pravděpodobně podnítí okamžité porušení veřejného pořádku‘ jsou nahrazena formulací ‚má za cíl a pravděpodobně bezprostředně vyvolá protiprávní jednání‘. Důležitý vývoj, od případu Chaplinsky k případu Brandenburg, představuje zdvojení pojmu nechráněného projevu. Projev není chráněný, pokud *jednak* směřuje k protiprávnímu jednání či bezprostřednímu porušení veřejného pořádku, nebo ho pravděpodobně okamžitě vyvolá²¹ a zároveň právě toto bylo jeho cílem. Změna zákona spočívá v tom, že mluvčí musí nejen nebezpečně urážet, ale musí mít také v úmyslu vyvolat trestný čin.²²

¹⁸ Chaplinsky v. State of New Hampshire, 315 U.S. 568 (1942).

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Zde platí argument, že formulace „pravděpodobně podnítí okamžité porušení veřejného pořádku“ ve věci Chaplinsky je v zásadě totožná s formulací ve věci Brandenburg „pravděpodobně bezprostředně vyvolá protiprávní jednání“.

²² Jako konkrétní příklad toho, co nepředstavuje ‚bojovná slova‘, může posloužit případ National Socialist Party of America v. Village of Skokie (432 U.S. 43 (1977)). V něm soud rozhodl, že samotné vystavování svastiky nepředstavuje bojovná slova.

Přes veškerá tato zpřesnění práva založeného na prvním dodatku teprve v případě Virginia v. Black Nejvyšší soud konečně dospěl k současnému pojetí toho, co tvoří nechráněný projev. Případ zkoumal ústavnost staršího zákona státu Virginie, který definoval pálení kříže jako „evidentní důkaz úmyslu zastrašit osobu nebo skupinu osob.“²³ Tím pádem zákon pálení kříže zakazoval. Když pak obyvatel Virginie jménem Barry Black zorganizoval shromáždění KKK, kde se páčil kříž, byl zatčen za porušení uvedeného zákona. Věc nakonec dospěla k Nejvyššímu soudu, který rozhodl, že samotné pálení kříže není evidentním důkazem úmyslu zastrašit a zákon byl proto shledán neústavním.²⁴ Stejně jako v případě Brandenburg v. Ohio, Nejvyšší soud neposuzoval zákonnost jednoho druhu jednání, ale ústavnost existujícího zákona. A tak jako v případě Brandenburg dospěl soud k nálezu, že existující zákon je neústavní, neboť nerozlišuje abstraktní obhajobu a konkrétní podněcování, stejně v případě Black rozhodl o neústavnosti virginského zákona, protože ten také nerozlišoval pálení kříže jako takové a pálení kříže s úmyslem zastrašovat. Soud v zásadě stanovil, že pálení kříže jako takové není neústavní, pouze pálení kříže s úmyslem zastrašit může být zakázáno.

Tímto rozhodnutím Nejvyšší soud reflektoval dřívější rozhodnutí²⁵, které řešilo pojem vědomé a úmyslné hrozby směřující proti konkrétní osobě nebo skupině osob. Právě pojem zastrašení odlišuje rozhodnutí ve věci Black od rozhodnutí ve věci Brandenburg. V druhém případě Nejvyšší soud rozhodl, že nezákonný projev musí obsahovat jak úmysl způsobit tak i pravděpodobnost, že bezprostředně způsobí protiprávní jednání. V případě Virginia v. Black se však už soud nezabýval tím, jak předcházet propuknutí stavu všeobecné nezákonnosti v důsledku jistých projevů. Místo toho se zabýval konkrétním protiprávním jednáním cíleným na konkrétní osoby a vyplývajícím ze zastrašujícího nebo

²³ Virginia v. Black, 538 U.S. 343 (2003).

²⁴ Ibid.

²⁵ Watts v. United States, 394 U.S. 705 (1969). Byl to případ muže, který mluvil na shromáždění proti válce ve Vietnamu a řekl: „Kdybych byl odveden do armády..., první muž, kterého bych chtěl dostat na mušku, by byl Lyndon B. Johnson.“ Soud rozhodl, že tento projev byl pouhou politickou hyperbolou a jako takový nezakládá skutečnou, opravdovou hrozbu vůči prezidentovi. Věta byla pronesena v podmiňovacím způsobu a představovala tak pouze hypotetickou hrozbu.

osobně výhružného projevu. To znamená, že zatímco v případě Brandenburg se řešilo podněcování osoby k použití násilí proti třetí straně, v případě Black se řešil zákaz, aby jedna osoba přímo vyhrožovala jiné osobě.²⁶ A přestože Nejvyšší soud v případě Black nestanovil konkrétní test pro určení, co je opravdová hrozba, nižší odvolací soudy tak učinily. Akademičtí právníci v současnosti tvrdí, že musejí být splněny dvě podmínky ‚opravdové hrozby‘. Za prvé se osoba musí ‚chovat výmluvně s úmyslem, aby její chování bylo považováno za pohrůzku protiprávním jednáním, čímž vyvolá v posluchači strach, že utrpí újmu bez ohledu na to, zda mluvčí hodlá pohrůzku uskutečnit.“ A za druhé ‚průměrný posluchač by si v dané souvislosti vykládal takové výmluvné chování jako sdělení vážně míněného úmyslu poškodit posluchače protiprávním jednáním.“²⁷ Pokud jsou obě zmíněné podmínky splněny, pak je projev nebo vyjádření považováno za opravdovou hrozbu a nemá ochranu podle prvního dodatku.

Existují tedy dvě výjimky z ochrany svobody slova podle prvního dodatku: 1) pokud projev pravděpodobně vyvolá ‚bezprostředně hrozící protiprávní jednání‘ a 2) pokud projev vyjadřuje ‚opravdovou hrozbu‘ nebo ‚úmysl zastrašit‘. První výjimka se týká podněcování k použití násilí vůči třetí straně. Aby mohl určit, zda je daný projev přijatelný, používá soud test Brandenburg: projev, který zároveň má za cíl a pravděpodobně i vyvolá bezprostřední protiprávní jednání, je zakázaný. Výjimka ‚opravdové hrozby‘ se však vztahuje na projev, kterým se ohrožuje nebo zastrašuje osoba, k níž se hovoří. K určení přijatelnosti takového přímého projevu se používá test opravdové hrozby popsany v předchozím odstavci. Je důležité si zapamatovat, že aby projev zakládal opravdovou hrozbu a byl proto zakázaný, nestačí, aby obsahoval jen hypotetickou pohrůzku; naopak musí vznášet skutečné, konkrétní hrozby, které osoba, k níž se hovoří, vnímá. Podobně platí, že aby projev byl zakázaný kvůli tomu, že zakládá úmysl vyvolat okamžitě protiprávní jednání, musí také jít o přechod od hypotetického ke

²⁶ Tento rozdíl se vysvětluje v případě United States v. Dinwiddie, 76 F.3d 913, 922 n.5 (8th Cir. 1996). Výjimka stanovená ve věci Black je známá jako výjimka ‚opravdové hrozby‘.

²⁷ G. Robert Blakey, Brian J. Murry, Pohrůzky, svoboda slova a teorie federálního trestního práva (Threats, Free Speech, and Jurisprudence of the Federal Criminal Law) 2002 *Baylor L. Rev.* 829, 1076 (2002).

konkrétnímu – musí *pravděpodobně* vyvolat protiprávní jednání. Z tohoto důvodu jsou obvykle podmiňovací věty, otázky a symbolické výrazy považovány za chráněný svobodný projev; zůstávají v hájemství hypotéz.²⁸ Abychom se vyjádřili jazykem prvního dodatku, ochrana svobody slova, které se těší všichni Američané, může být za jistých okolností omezena. V části dvě prozkoumáme tyto okolnosti podrobněji.

Část 2: Interrupce a nechráněný projev

Zatím jsme vylíčili obecný vývoj nechráněného projevu a výklady prvního dodatku Ústavy USA, nyní prozkoumáme případy z nedávné doby související se soudně zakázanými projevy a širší kontext takových projevů. Neboť právě za základě pochopení širšího kontextu, v němž je určitý projev vyjádřen, si lze uvědomit potenciální nebezpečnost projevu. V této části se zaměříme na politicky explozivní téma interrupcí a projevy těch, kteří jim vehementně odporují. Začneme rozbořem potenciálně nebezpečného projevu tak říkajíc ve veřejném prostoru, a pak se budeme věnovat podobným projevům, které se v nedávné době objevily na internetu.

V přelomovém případě Roe v. Wade dal Nejvyšší soud USA formálně ženám právo ukončit těhotenství až do okamžiku, kdy se plod stane ‚životaschopným‘, resp. schopným přežít mimo dělohu ženy, třeba i s pomocí přístrojů.²⁹ Ukázalo se, že to bylo jedno z nejkontroverznějších rozhodnutí Nejvyššího soudu v americké historii. Vzápětí se země jasně rozdělila na dva protichůdné tábory: ty, kteří podporují právo ženy podstoupit takový zákrok a ty, kteří jsou proti tomu.³⁰ Výsledkem rozhodnutí soudu bylo, že ti, kteří

²⁸ Např. stejně jako nelze považovat pálení kříže za zcela jasný úmysl zastrašit, samotné vystavování svastiky nepředstavuje opravdovou hrozbu.

²⁹ Roe v. Wade, 410 U.S. 113 (1973).

³⁰ V americké politické hantýrce se první tábor nazývá ‚pro volbu‘ (‘pro-choice’) a druhý tábor ‚pro život‘ (‘pro-life’). Rozdíl spočívá v tom, že tábor ‚pro volbu‘ věří, že žena má ústavní právo na soukromí ve věcech týkajících se jejího těla; tábor ‚pro život‘ je ovšem přesvědčen, že nikdo nemá právo ukončit jakýkoliv život bez ohledu na to, jak je vyvinutý. Jedna z nedůležitějších otázek tohoto problému je, kdy život ve skutečnosti začíná, zda početím nebo porodem. Tábor ‚pro život‘ věří, že život začíná početím a interrupce je proto fakticky vražda. Tím se vysvětluje, proč tento problém vyvolává takové rozladění v americkém politickém diskursu.

s ním nesouhlasili, tzn. ti, kteří jsou přesvědčeni, že interrupce není nic jiného než zákonem schválená vražda, začali svůj nesouhlas dávat najevo velmi hlasitě. S myšlenkou, že uplatňují své prvním dodatkem dané ústavní právo shromažďovat se a vyjádřit své zděšení, se na protest scházejí před interrupčními klinikami. V určitých případech dělají víc, než že jen naplňují své právo na svobodu projevu; aktivně vyčítají, zastrašují a vyhrožují těm, kdo interrupce provádí, nebo se na nich nějakým způsobem podílejí, např. sestrám a zaměstnancům klinik.

Ve snaze chránit lékaře a zaměstnance klinik před takovými útoky při vstupu na pracoviště, přijal Kongres v roce 1994 zákon o svobodném přístupu ke vchodům do klinik (Freedom of Access to Clinic Entrances Act, F.A.C.E.).³¹ Tento zákon zakazuje poškozovat, zastrašovat nebo obtěžovat osoby, které poskytují nebo přijímají péči reprodukční medicíny.³² F.A.C.E. je v podstatě zákaz protiinterrupčních projevů, které zasahují do možnosti odborníků vykonávat jejich práci. Přesto právě fakt, že zákon zakazuje určitý druh vyjádření, vedl k tomu, že tento zákon byl mnohokrát u amerických soudů napaden s odkazem na první dodatek. Protiinterrupční aktivisté tvrdí, že jejich právo na svobodu slova je těmito zákazy porušováno. Přesto F.A.C.E. odolal několika takovým napadením založeným na prvním dodatku. Kromě toho soudy několikrát vydaly protiinterrupčním demonstrantům zvláštní zákazy; tyto zákazy obvykle znamenají vytvoření ‚nárazníkového pásma‘, které umožní ve větší míře kontrolovat akce demonstrantů.³³

V jednom z prvních případů, které konkrétně zkoumaly ústavnost zákona F.A.C.E., soud státu Florida rozhodl, že protiinterrupční demonstranti musejí při demonstracích dodržovat předepsanou vzdálenost.³⁴ Tamní demonstranti lemovali chodník okolo interrupční kliniky a ve snaze protestovat proti tomu, co se děje uvnitř, si dokonce lehali

³¹ 18 U.S.C., Sect. 248.

³² Ibid.

³³ V kontextu prvního dodatku znamená ‚nárazníkové pásmo‘ oblast, kde je možné zakázat určité projevy v zájmu zajištění veřejného dobra.

³⁴ www.firstamendmentcenter.org/assembly/topic.aspx?topic=buffer_zones.

na příjezdovou cestu na kliniku. Zaměstnanci a pacienti této kliniky nakonec demonstranty žalovali u místního soudu a tvrdili, že jednání demonstrantů zasahuje do možnosti zaměstnanců vykonávat jejich práci. Soud státu Florida svým rozhodnutím potvrdil platnost zákona F.A.C.E. a šel ještě dál, když zakázal demonstrovat ve vzdálenosti 36 stop od kliniky a vydávat hlasité zvuky, vystavovat obrazy, nebo se přibližovat k pacientkám ve vzdálenosti 300 stop od kliniky nebo od bydliště zaměstnance nebo pacientky kliniky.³⁵ Věc se nakonec dostala až před Nejvyšší soud, který některá omezení potvrdil a jiná zamítl.³⁶ Soud potvrdil zákaz demonstrování ve vzdálenosti 36 stop od kliniky a vydávání hlasitých zvuků v doslechu kliniky nebo ve vzdálenosti 300 stop od bydliště zaměstnance. Nicméně soud zamítl zákaz vystavování obrazů, přibližování se k pacientkám ve vzdálenosti 300 stop od kliniky a pokojné protesty ve vzdálenosti 300 stop od bydliště zaměstnance.³⁷

Ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud zavedl nový test pro určení, zda projev může nebo nemůže být zakázán soudním příkazem. Soudní zákaz bude potvrzen, pokud „poslouží významnému zájmu státní moci, aniž zatíží víc projevů, než je nezbytné.“³⁸ Státní moc má zájem na ochraně práva ženy vyhledat lékařskou péči, na zajištění veřejné bezpečnosti a pořádku, na zajištění plynulého provozu na vozovkách a chodnících a rovněž na zabezpečení majetkových práv a práv na soukromí.³⁹ Zákazy některých druhů projevu jsou proto naprosto legitimní, neboť slouží velmi reálné veřejné funkci. Soud však zároveň rozhodl, že zákazy mají být přesně formulovány tak, aby výsledkem byl zákaz co nejmenšího množství projevů. Z toho důvodu také stanovil, že konkrétně zákazy vystavování obrazů a pokojného protestování ve vzdálenosti 300 stop od bydliště zaměstnance svobodu projevu zbytečně omezují.

³⁵ Ibid.

³⁶ Madsen v. Women's Health Center (93-880), 512 U.S. 753 (1994).

³⁷ Ibid.

³⁸ <http://straylight.law.cornell.edu/supct/html/93-880.ZS.html> (navštíveno 15. listopadu 2009).

³⁹ Ibid.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci Madsen potvrdit vytvoření nárazníkového pásma bylo již několikrát revidováno. S odvoláním na zákon F.A.C.E. podali lékaři a kliniky v New Yorku žaloby na organizace, které podobnými metodami, jaké jsme zmínili výše – leháním na příjezdové cesty apod. – blokovaly přístup na interrupční kliniky. Soud tedy vydal nařízení zakazující protestní demonstrace ve vzdálenosti 15 stop od vchodu do kliniky a 15 stop od vozidel a pacientek přicházejících na kliniku nebo z ní odcházejících. Tyto dva zákazy se označovaly jako ‚pevné nárazníkové pásmo‘, respektive ‚pohyblivé nárazníkové pásmo‘.⁴⁰ Pevné pásmo označovalo neměnnou zónu okolo kliniky, zatímco pohyblivé pásmo se vztahovalo na proměnlivou zónu okolo pacientek či lékařů, kteří přicházeli na kliniku nebo z ní odcházeli. Případ se nakonec dostal před Nejvyšší soud USA, který pro rozhodnutí o ústavnosti pevných i pohyblivých nárazníkových pásem použil test, který vytvořil v případě Madsen.⁴¹ V případě pevných pásem se soud řídil svým rozhodnutím ve věci Madsen a dospěl k závěru, že jsou v souladu s Ústavou, neboť nezakazují více projevů, než je nezbytné pro zajištění bezpečnosti na veřejnosti. Zákazy týkající se pohyblivých pásem však soud zrušil, neboť je shledal příliš široké a obtížně vymahatelné. Ve svém nálezu soud uvedl, že „15 stop široké pohyblivé nárazníkové pásmo by omezilo svobodu projevu těch, kdo jen stojí na chodníku nebo obrubníku a chtějí pokojně zpívat, vykřikovat nebo držet transparenty“.⁴²

Případy Madsen i Schenck v. Pro-Choice Network jasně ukazují, že Nejvyšší soud USA nemá zájem regulovat svobodu slova jako takovou, ale jen místa nebo situace, v nichž se určitý projev může vyskytnout. Klíčové otázky těchto případů – ochrana vstupu na kliniku a ochrana svobody slova – spolu v zásadě nesouvisí. Soud neusiluje o omezení svobody slova nebo vyjadřování určitých myšlenek; místo toho klade na první místo bezpečí veřejnosti a povinnost státní moci chránit určitá místa, jako jsou školy, soudy a v tomto případě kliniky. Z těchto dvou rozhodnutí Nejvyššího soudu, souvisejících se zákonem F.A.C.E., plyne poučení, že za určitých okolností je povinnost státu zajistit

⁴⁰ www.firstamendmentcenter.org/assembly/topic.aspx?topic=buffer_zones.

⁴¹ Schenck v. Pro-Choice Network of Western New York, 519 U.S. 357 (1997).

⁴² Ibid.

bezpečnost veřejnosti dominantní. A pokud jde o to, že tato povinnost převažuje nad ústavou zaručenou ochranou svobody projevu, test Madsen jasně ukazuje, že taková omezení svobody slova jsou platná jen do určité míry – nemohou omezit projev ve větší míře, než je nezbytné pro zajištění veřejné bezpečnosti. Pokud je bezpečnost veřejnosti ohrožena, pak projev, který ji ohrožuje, musí být zakázán. Takto lze vnímat test Madsen jako analogii testu Brandenburg: oba se týkají zajištění veřejné bezpečnosti. Nejvyšší soud USA nemá zájem na oklešťování svobody slova; když však nějaký projev představuje hrozbu pro veřejnou bezpečnost, nebo hrozí bezprostředním vyvoláním protiprávního jednání, pak takový projev musí být zakázán, aby veřejný pořádek byl zajištěn.

Část 3: Nechráněný projev na internetu

Dosud jsme se zde zabývali případy svobody slova podle prvního dodatku, které vznikly tak říkajíc v konkrétním, respektive reálném světě. Dále se většina těchto případů dotýkala ústavnosti existujících zákonů. Soud si kladl otázku, zda tyto zákony zbytečně neomezují svobodu slova. Teď se zájem naší práce přesune na digitální svět internetu. Internetový věk je dosud ve stavu zrodu, takže zákony, upravující co na něm má a nemá být, dosud nebyly přijaty. Nebo pokud byly, pak pouze rozšířily záběr mediálních a komunikačních zákonů existujících již před internetem tak, aby obsáhly i internet. Takže například nikdo nesmí na tomto novém médiu porušovat autorská práva nebo propagovat nemravnost, stejně jako to nebylo možné prostřednictvím starých médií. Navíc je internet decentralizované, globální médium, které je ze své podstaty nepřátelské k vnitrostátní právní úpravě.⁴³ Než se však ponoříme do některých problémů spojených s mezinárodním kybernetickým zločinem, musíme prozkoumat domácí americký případ týkající se internetu. Také pro tento případ je klíčový politicky citlivý problém, a proto je přirozeným pokračováním případů, které jsme rozebírali v části dvě.

⁴³ Případy mezinárodní kybernetické kriminality se často obtížně stíhají vzhledem k tomu, že různé státy mají různou právní úpravu činností na internetu. Takže ačkoliv se většina zemí shodne, že propagace dětské pornografie na internetu je protizákonná, nemohou najít podobnou shodu ve vztahu k propagaci rasismu nebo nenávislných ideologií. Toto je jeden z hlavních problémů, jimž čelí evropské státy snažící se omezit extremistické projevy na internetu.

V případě Planned Parenthood v. ACLA⁴⁴ podala klinika žalobu na dvanáct aktivistů a dvě protiinterrupční skupiny na základě zákonů R.I.C.O. (zákon proti organizovanému vydírání) a F.A.C.E. za to, že vyrobili plakáty ve stylu ‚hledaný zločinec‘ a webové stránky Norimberské spisy zaměřené na lékaře provádějící interrupce.⁴⁵ Na webu jsou k dispozici osobní údaje lékařů jako jejich fotografie, adresy, telefonní čísla, čísla sociálního zabezpečení, jména manželů, manželek a dětí apod. Jména lékařů, kteří už byli zabiti, jsou přeškrtnuta černou čarou a ti, kteří byli zraněni, jsou přeškrtnuti šedou čarou. A přestože se ani na plakátech ani na webových stránkách doktorům výslovně nevyhrožovalo, oni věděli, že podobné plakáty byly v minulosti předzvěstí násilí na klinikách. Lékaři argumentovali, že plakáty i webové stránky narušily jejich anonymitu a zároveň poskytly potenciálně násilnickým protiinterrupčním aktivistům informace potřebné pro nalezení a případně napadení lékařů.⁴⁶

Soud státu Oregon nejdříve stranil klinice Planned Parenthood a přiznal několika lékařům a interrupčním klinikám náhradu škody přes 100 milionů dolarů. Případ se nakonec dostal před devátý obvodní odvolací soud v San Francisku, který snížil přiznanou náhradu škody na 4,73 milionu dolarů. Přestože náhradu škody přiznanou lékařům tento soud snížil, rozhodl rovněž, že projev na webové stránce zakládá ‚opravdovou hrozbu‘ silou, a tedy není chráněným projevem. Webová stránka ‚lékařům hrozila, že se stanou dalšími na seznamu cílů.“⁴⁷ A.C.L.A. se pak odvolala k Nejvyššímu soudu USA, který

⁴⁴ Planned Parenthood of Columbia/Willamette, Inc. v. American Coalition of Life Activists, --- F.3d ---, 2001 WL 293260 (9th Cir. 2001).

⁴⁵ Na plakátech byla fotografie lékaře a finanční odměna pro toho, kdo přispěje k jeho zatčení nebo ke zrušení jeho lékařské licence.

⁴⁶ Kvůli těmto webovým stránkám začali lékaři provádějící interrupce nosit neprůstřelné vesty a byla jim poskytnuta policejní ochrana. Dobrý přehled protiinterrupčních násilných akcí v USA viz: http://en.wikipedia.org/wiki/Anti-abortion_violence.

⁴⁷ Planned Parenthood of Columbia/Willamette, Inc. v. American Coalition of Life Activists, --- F.3d ---, 2001 WL 293260 (9th Cir. 2001).

ovšem věc odmítl. Toto odmítnutí lze chápat jako faktický souhlas s rozhodnutím nižšího soudu.⁴⁸

Jak jsme viděli v případě Brandenburg, Nejvyšší soud chrání projevy, které vyzývají k násilí až do momentu, kdy je takový projev schopen vyvolat ‚bezprostředně hrozící protiprávní jednání‘. Soud neomezuje vyjadřování nebezpečných nebo politicky nepřijemných názorů. Je irelevantní, zda projev nebo vyjádření zvyšuje pravděpodobnost násilí v budoucnosti; obhajoba nějakého druhu ‚nezákonné činnosti někdy v budoucnu‘ je chráněná.⁴⁹ Co však chráněno není, je vyjádření, které představuje ‚opravdovou hrozbu‘ vůči jednotlivci nebo skupině. Když devátý obvodní soud rozhodl, že webové stránky A.C.L.A. jsou fakticky opravdovou hrozbou, konstatoval vlastně, že neprošly testem opravdové hrozby, který stanovily nižší soudy v reakci na rozhodnutí Nejvyššího soudu USA v případě Virginia v. Black. Vyjádření bylo zamýšleno jako pohrůžka násilím nebo protiprávním jednáním, kterou by si také kterýkoliv běžný posluchač v daném kontextu jako pohrůžku násilím nebo protiprávním jednáním vyložil.

Jedním z problémů tohoto soudního rozhodnutí je otázka, zda samotná A.C.L.A. měla v úmyslu dopustit se nezákonného jednání vůči lékařům nebo ne.⁵⁰ Protože pokud pouze zformulovala myšlenky, které vedly jiné osoby nebo skupiny ke spáchání násilných činů, pak jejich projev měl být chráněný. Podle jedné interpretace nastane situace ‚opravdové hrozby‘ tehdy, když osoba pronášející projev je táž osoba, která má v úmyslu následně se dopustit protiprávního jednání. Pokud projev náhodou podnítl jinou osobu k protiprávnímu jednání někdy v budoucnu, takové protiprávní jednání je irelevantní a projev je chráněný. Autor, který obhájí násilí, není odpovědný za násilnosti, k nimž

⁴⁸ Přehledný popis tohoto případu najdete na:
<http://ftp.resource.org/courts.gov/c/F3/290/290.F3d.1058.99-35333.99-35405.99-35331.99-35327.99-35325.html>.

⁴⁹ Hess v. Indiana, 414 U.S. 105, 108, 38 L. Ed. 2d 303, 94 S. Ct. 326 (1973).

⁵⁰ Dobrý rozbor některých problémů tohoto případu viz na:
<http://cyber.law.harvard.edu/ilaw/Cybercrime/planned-parenthood.html>.

může dojít, protože si kdosi někdy později přečte jeho názory a realizuje je.⁵¹ Proto platí, že pokud A.C.L.A. nehrozila, že její členové budou napadat lékaře, její projev by měl být chráněn. Při jiném pohledu na ‚opravdovou hrozbu‘ však lze říci, že pokud osoba, k níž se mluví, je projevem přímo ohrožena nebo zastrašena, pak projev zakládá ‚opravdovou hrozbu‘ bez ohledu na to, kdo by mohl hrozbu uskutečnit. Při tomto výkladu nezáleží na tom, kdo se nakonec dopustí násilí; podstatné však je, že osoba, na niž byl projev zaměřen, je důvodně ohrožená nebo zastrašená. A devátý obvodní soud vzal v úvahu násilí již spáchané na spoustě lékařů provádějících interrupce a rozhodl, že projevy na webových stránkách A.C.L.A. oprávněně představovaly hrozbu pro bezpečí lékařů, kteří tam byli uvedeni na seznámech. ‚Opravdové hrozby‘ na internetu pak jsou nechráněným projevem stejně, jako kdyby byly proneseny na veřejnosti.

Část 4: Znamená provozování webové stránky materiální podporu terorismu?

Naše zkoumání amerických soudních rozhodnutí opírajících se o první dodatek se teď přesune od výbušného problému interrupcí k případu Unites States v. Sami Omar Al-Hussayen⁵² a problému stíhání potenciálních teroristů, jejichž pole působnosti leží zejména na internetu. Podobně jako ve výše popsáných případech, kdy bylo zahájeno řízení proti obžalovaným, jejichž projevy nebo výrazy potenciálně porušovaly již existující zákony, okresní státní zastupitelství USA obžalovalo Al-Hussayena pro porušení zákonů upravujících materiální podporu terorismu, které nabyly účinnosti ratifikací vlasteneckého zákona v roce 2001⁵³. Přestože se tento případ netýkal zákona

⁵¹ Mluvčí neprojde v testu Brandenburg jen tehdy, když k výslednému násilí dojde okamžitě nebo ‚hrozí bezprostředně‘.

⁵² Přehled tohoto případu naleznete na:
http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:V3lGBI5HYDkJ:news.findlaw.com/hdocs/docs/terrorism/usalhussyn304sind2.pdf+sami+omar+al-hussayen+v+united+states&hl=en&pid=bl&srcid=ADGEESg2zxJwYQbUNryWkIlQ6uCG_EbVhaYWgoz-mr5QlvGPs1oXZz4zKS8b0TR-rg0VLT5IcnD5q6Yf5gWtJm-0dW8zJHd4aLsB3xzcTXiOkKO2wHliU55UacZiWPu2N4Rir1vdtu4w&sig=AHIEtbRcMPZOzzXA5W9tOZAvlGrbVjIv7w.

⁵³ Popis vlasteneckého zákona (Patriot Act) viz:
<http://epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html>. Vlastenecký zákon přinesl změnu mnoha existujících zákonů. Zákony o materiální podpoře byly novelou zákona o dohledu na cizí

F.A.C.E ani zákonů proti organizovanému vydírání, řídil se podobným vzorcem: 1) existovaly určité zákony, 2) jistí lidé tyto zákony potenciálně porušovali svými výroky (na internetu), 3) proti těmto lidem byly podány obžaloby za uvedená porušení zákona. Rozdíl v případě Al-Hussayen spočíval v tom, že tentokrát nikdo netvrdil, že starší existující zákony jsou neústavní, jako tomu bylo dříve v souvislosti se zákony o pálení kříže a pohyblivé nárazníkové zóně. Nikdo nezpochybnil ústavnost zákonů o materiální podpoře terorismu na základě prvním dodatkem zaručené ochrany svobody projevu. Klíčovou otázkou tohoto sporu naopak bylo, co přesně zakládá materiální podporu.⁵⁴

V době svého procesu byl Sami Omar Al-Hussayen postgraduálním studentem výpočetní techniky na University of Idaho ve Spojených státech. Byl stíhán na základě zákonů o materiální podpoře terorismu za to, že navrhl, vytvořil a spravoval webové stránky, které podle mínění federálních státních zástupců podporovaly terorismus. To bylo poprvé, kdy USA použily zákony o materiální podpoře ke stíhání jednání, které spočívalo téměř výlučně v provozování a udržování webových stránek. Ústřední otázkou případu bylo, zda jednání obžalovaného bylo ústavně chráněno prvním dodatkem, anebo zda spadalo do kategorie materiální podpory terorismu.

Po 11. září obdržela FBI na základě jistých podezřelých finančních transakcí povolení k odposlechu⁵⁵, které jí umožnilo sledovat Al-Hussayenův telefon a emailový účet. Při tom odhalila, že Al-Hussayen provádí transakce na šesti různých bankovních účtech ve čtyřech státech USA. Kromě toho vyšlo najevo, že je registrován jako webmaster stránek Islámského severoamerického shromáždění (Islamic Assembly of North America,

výzvědné služby F.I.S.A. (Foreign Intelligence Surveillance Act), původně přijatého v roce 1978. Zákony zásadním způsobem aktualizovaly definici materiální podpory, takže zahrnuje např. i finanční a elektronickou podporu.

⁵⁴ Zákony o materiální podpoře terorismu lze konkrétně najít v 18 U.S.C. § 2339A a § 2339B.

⁵⁵ Možnost získat povolení k odposlechu se přijetím vlasteneckého zákona také změnila. Nová úprava odposlechů ve vlasteneckém zákoně je rovněž novelou původního zákona F.I.S.A. Nacházejí se v 18 U.S.C. § 2511.

IANA), Islámské nadace Al-Haramain (Al-Haramain Islamic Foundation, AHIF) a dalších problematických organizací.⁵⁶

V obžalobě FBI tvrdila, že Al-Hussayen navrhl a spravoval stránky organizace IANA www.al-multaqa.com, které propagovaly ctnosti mudžahedínů, džihádu a šahídů. Dále FBI tvrdila, že poskytoval internetové služby dvěma saudským duchovním, kteří byli později identifikováni jako poradci Usámy bin Ládina. Mezi tyto služby patřila správa stránek, na nichž se vyhlašovaly fatvy, které ospravedlňovaly a podporovaly násilný džihád a sebevražedné útoky. Kromě toho FBI tvrdila, že Al-Hussayen vytvořil na webu systém umožňující shromažďování finančních prostředků pro Hamás, palestinskou islámskou sociálně-politickou organizaci, která je v současnosti na americkém seznamu zahraničních teroristických organizací. Dále měla FBI zato, že jako webmaster Al-Hussayen odpovídal za kontrolu a revidování veškerého obsahu na uvedených stránkách. Proto dospěla FBI k závěru, že Al-Hussayen vytvořil, provozoval a spravoval webové stránky, kde se rekrutovali mudžahedíni a získávaly prostředky na džihád. Proto byl obžalován z porušení oddílu 18 zákoníku, konkrétně § 2339A a § 2339B.^{57 58}

Jak se dalo očekávat, Al-Hussayen ve své obhajobě tvrdil, že stránkám pouze poskytoval web hosting, nebyl autorem obsahu, a tedy ani nenesl odpovědnost za obsah těchto stránek. Dále argumentoval, že obsah stránek je navíc chráněn prvním dodatkem. Jakkoli je nějaká ideologie odporná, její verbální vyjádření je vždy chráněno svobodou projevu, pokud ovšem takové vyjádření nezakládá opravdovou hrozbu, nebo pokud jím autor nezamýšlí a pravděpodobně ani nevyvolá okamžité protiprávní jednání, jak jsme vysvětlili výše.

⁵⁶ FBI podezřívala IANA, že je zapojena do získávání prostředků pro teroristy. AHIF byla v roce 2002 odhalena coby nastrčená firma Al Kajdy a byla připojena na seznam organizací zakázaných výborem Rady bezpečnosti OSN.

⁵⁷ Paragraf 9A upravuje *spolčení* za účelem poskytnutí a utajení podpory terorismu, zatímco paragraf 9B upravuje *skutečné* poskytnutí materiální podpory nebo zdrojů.

⁵⁸ Kromě toho byl Al-Hussayen obžalován z porušení dalších, méně závažných ustanovení zákona, např. uvádění v omyl a vízového podvodu.

Proces s Al-Hussayenem začal v dubnu 2004; porota nedospěla k jednotnému verdiktu. Al-Hussayen byl shledán nevinným ve všech třech bodech obžaloby z materiální podpory terorismu (a v jednom bodě obžaloby z uvedení v omyl a vízového podvodu), ovšem porota se nedokázala shodnout na výroku ohledně dalších třech bodů obžaloby z uvedení v omyl a pěti bodů obžaloby z vízového podvodu. Kvůli uvedeným osmi bodům tedy soudce vyhlásil zmatečný proces. Al-Hussayen a státní zastupitelství USA, tedy orgán, který věc stíhal, se nakonec dohodli: Al-Hussayen se vzdá práva podat protest proti své deportaci a státní orgán zruší oněch osm bodů, v nichž porota nedokázala dosáhnout shody.⁵⁹

Z tohoto případu si můžeme vzít velmi důležité poučení, totiž jak obtížné je položit rovnítko mezi vytvoření, provozování nebo správu webové stránky a skutečné poskytování materiální podpory něčemu protizákonnému. Stejně jako ve věci Brandenburg v. Ohio není klíčovou otázkou zákonnost nebo nezákonnost šíření politicky nepřijatelných názorů. Vyjadřování nepopulárních názorů je považováno za součást zdravého demokratického systému. Otázka však spočívá v tom, kdy tyto projevy přestanou být pouhou ideologickou propagací a přejdou k realizaci. Problémem státního zastupitelství v případě Al-Hussayen bylo dokázat porotě, že provozování, vytváření a udržování webových stránek zakládá nebezpečné expresivní chování, které má za cíl vyvolat teroristické jednání a pravděpodobně k němu i přispívá. Obžaloba ale nedokázala přesvědčit porotu ani o tom, že Al-Hussayen se dopustil expresivního chování. Nedodával obsah na stránky, které spravoval, on pouze poskytoval platformu, na níž tento obsah mohl být publikován. Navíc i kdyby jeho jednání bylo expresivní, nebylo úmyslným a pravděpodobným katalyzátorem následných teroristických činů. Aby mohl být člověk úspěšně stíhán podle zákonů o materiální podpoře terorismu, je třeba dokázat, že takový člověk záměrně a vědomě tuto podporu poskytoval. Toto je subjektivní stránka

⁵⁹ Vyčerpávající vyličení tohoto případu najdete na: news.findlaw.com/hdocs/docs/terrorism/usalhussyn304sind2.pdf . Kratší shrnutí jsou zde: <http://www.firstamendmentcenter.org/news.aspx?id=13511>, a také zde: <http://articles.latimes.com/2004/jun/11/nation/na-boise11>.

trestného činu materiální podpory terorismu⁶⁰, která je analogická části ‚mít v úmyslu a pravděpodobně způsobit‘ testu Brandenburg. Případ Sami Omar Al-Hussayen ukazuje, že vytvořit, provozovat a spravovat webovou stránku s nebezpečným obsahem není totéž, jako úmyslně se podílet na realizaci uvedeného obsahu.

Část 5: Regulace obsahu přes hranice států

Všechny dosud zkoumané případy se točily okolo otázek svobody projevu a současně se také jednalo o případy, které bylo snadné soudit před soudy v USA vzhledem k tomu, že dané projevy byly vyjádřeny v rámci hranic tohoto státu. Ústřední otázkou všech těchto případů bylo, kde je hranice svobody slova s ohledem na zajištění veřejné bezpečnosti. Případ LICRA v. Yahoo! představuje ještě problematičtější záležitost.⁶¹ Zde se jedná o příklad žaloby proti společnosti se sídlem v USA pro porušení zákonů v cizí zemi. Představuje tak vynikající příležitost k analýze problémů spojených s mezinárodními soudními spory a působností zákonů jedné země na cizí společnost, která na jejím území působí.

Na provozovatele webového portálu Yahoo! Inc., společnost se sídlem v USA, byla ve Francii podána žaloba pro porušení francouzských zákonů zakazujících vystavování nacistických memorabilií. Žalobce LICRA tvrdil, že společnost Yahoo! dovolila, aby její online aukce byly využívány pro prodej nacistických memorabilií, čímž byl porušen francouzský trestní zákon.⁶² Yahoo! ve své obhajobě tato tvrzení nijak nezpochybnila,

⁶⁰ Viz: 18 U.S.C. § 2339A: „kdo poskytne materiální podporu nebo zdroje ... s *vědomím* nebo *úmyslem*, že mají být použity ... v rozporu s ...“. A § 2339B: “ *kdo vědomě* poskytne materiální podporu nebo zdroje zahraniční teroristické organizaci ...“. (Zdůraznění autor).

⁶¹ Ve Francii je případ známý jako LICRA (League Against Racism And Anti-Semitism) v. Yahoo! France. Odvolání bylo podáno k americkým soudům, kde je případ známý jako Yahoo! Inc. v. LICRA and UEJF, United States Court of Appeals, Ninth Circuit, 433 F.3d 1199, 12. ledna 2006. Yahoo! France je dceřiná společnost Yahoo! Inc. Díky skutečnosti, že Yahoo! Inc. má dceřinou společnost ve Francii, bylo vůbec možné toto řízení vést. Kdyby společnost Yahoo! Inc. takovou dceřinou společnost neměla, žaloba u francouzských soudů by byla mnohem obtížnější.

⁶² Článek R645-1 francouzského trestního zákona zakazuje vystavovat na veřejnosti uniformy nebo insignie, které připomínají buď organizace zakázané článkem 9

nicméně tvrdila, že francouzské soudy nemají pravomoc k projednávání této věci, neboť jednání Yahoo!, tzn. vlastně její servery, jsou umístěny v USA, a tedy spadají do jurisdikce USA. Dále Yahoo! tvrdila, že její činnost byla zaměřena zejména na obyvatele USA; a vzhledem k tomu, že americká Ústava zaručuje svobodu slova a projevu, rozsudek vyneseny francouzskými soudy by byl nevykonatelný, neboť by byl neústavní.

Po úvodním jednání francouzský soud rozhodl, že ve skutečnosti má pravomoc tuto věc projednat. Na tom, že Yahoo! je společnost sídlící v USA a údajně slouží obyvatelům USA, nijak nezáleželo; její jednání související s nabízením nacistických memorabilií v aukcích bylo přístupné lidem z nejrůznějších zemí - a ve Francii předvádění takových předmětů porušuje francouzské zákony. Prvním krokem francouzského soudu tedy bylo, že vydal proti Yahoo! Inc. okamžitý soudní příkaz, vynucující provedení nezbytných kroků, které zabrání francouzským uživatelům využívat tyto aukční stránky.⁶³ Yahoo! na svou obranu argumentovala, že realizace takových preventivních kroků bude pro společnost znamenat nesmírnou finanční a technologickou zátěž. Navíc kdyby potenciálně Yahoo! musela dodržovat zákony každé země, v níž působí, samotná existence společnosti Yahoo! (a možná dokonce celého internetu) by byla ohrožena.⁶⁴

Jedním z problémů argumentace Yahoo! bylo, že společnost již v té době používala určité screeningové technologie, které jí umožňovaly určit konkrétní lokalitu uživatelů. Takže např. na webových stránkách s přístupy z počítačů ve Francii se zobrazovaly reklamy ve francouzštině. Proto byl argument Yahoo!, že soudní příkaz bude pro společnost

Norimberského statutu nebo osoby, které byly shledány vinnými zločiny proti lidskosti (jak jsou definovány v dalších článcích). Je povoleno vystavovat uvedené předměty pro vzdělávací účely nebo v rámci divadelních představeních.

⁶³ Soud navrhl, aby Yahoo! požila pop-up reklamu, která by upozornila francouzské uživatele na možné porušení francouzského práva.

⁶⁴ Ačkoliv se tento argument Yahoo! zdá ve vztahu k Francii falešný, je ve skutečnosti závažný, jak ještě ukážeme. Yahoo! jako webový portál lze používat prakticky ve všech zemích světa. Vyplývá z toho snad, že Yahoo! musí dodržovat ustanovení rozličných zákoníků v každé zemi? Tento princip se také popisuje jako princip ‚nejmenšího společného jmenovatele‘, což znamená, že společnosti musejí dodržovat zákony země s nejpřísnější právní úpravou.

znamenat zničující finanční a technologické břemeno, vnímán jako poněkud falešný. Přestože možná platí argument, že dodržování právního řádu každé země by bylo zbytečně zatěžující, společnost již tehdy využívala technologii, která jí umožňovala např. rozlišit francouzské a anglické uživatele, a vydělávala na ní. Takže pokud ve vztahu k Francii už taková technologie byla nainstalovaná a fungovala, soudní příkaz by neznamenal nepřiměřené břemeno.⁶⁵

Poté, co francouzský soud potvrdil žalobu LICRA a doporučil přijetí technických opatření, která by zabránila opakování trestného činu, rozhodl dále, že zatímco Yahoo! France se pokusila vyhovět předchozímu soudnímu příkazu, Yahoo! Inc. pro nápravu problému neučinila dost. Původní soudní příkaz nařizoval jak Yahoo! France, tak i mateřské společnosti Yahoo! Inc., aby na svých stránkách použily vhodné technické prostředky pro zabránění přístupu francouzských obyvatel na aukce s nacistickými memorabiliemi. Yahoo! Inc. dále argumentovala, že z finančních a technologických důvodů není možné příkaz splnit, a soud tedy měl zato, že soudnímu příkazu nevyhověla. Proto soud nařídil, aby Yahoo! Inc. vyhověla původnímu soudnímu příkazu do tří měsíců, jinak jí bude uložena pokuta ve výši 100 tisíc franků za den.

Yahoo! Inc. se však nehodlala mlčky podrobit požadavkům francouzského soudu. Místo toho se proti jeho rozhodnutí odvolala k americkému soudu⁶⁶ s tvrzením, že rozhodnutí francouzského soudu není účinné v USA. Okresní soud USA s Yahoo! Inc. souhlasil a rozhodl, že francouzské rozhodnutí není v souladu s prvním dodatkem americké Ústavy, a proto je irelevantní.

LICRA pak podala odvolání k vyššímu soudu v USA, totiž k devátému obvodnímu odvolacímu soudu. Devátý obvodní soud zrušil dřívější rozhodnutí okresního soudu a rozhodl, že nižší soud nebyl pro odvolatele, LICRA a UEJF, příslušný. Při stanovení

⁶⁵ Yahoo! samozřejmě mohla kontrovat tím, že soudní příkaz založí nebezpečný precedens, který může společnost donutit užívat takovou technologii v každé zemi, kde se používají její služby.

⁶⁶ Yahoo! Inc. podala odvolání u okresního soudu USA pro severní okrsek Kalifornie v San Jose.

kritérií osobní příslušnosti devátý obvodní soud citoval případ Bancroft & Masters Inc. v. Augusta National Inc.⁶⁷ Pokud žalovaný, který ve „státě příslušném k projednání“⁶⁸ nemá trvalé bydliště a přitom tam úmyslně směřuje své aktivity, nebo využívá privilegia státu příslušného k projednání, pak se dovolává zákonů takového státu. Příklad Bancroft stanovil precedens, že žalobě na místní příslušnost se vyhová, když je tvrzeno, že žalovaný se dopustil ‚protiprávního‘ jednání proti žalobci, o němž žalovaný ví, že má trvalé bydliště ve státě příslušném k projednání.⁶⁹ Proto podle devátého obvodního soudu okresní soud nebyl příslušný pro LICRA, neboť Yahoo! Inc. se nedopustila žádných prohlášení proti LICRA, která by mohla být považována za ‚protiprávní‘ jednání. V roce 2006, 16 měsíců po svém původním rozhodnutí, tentýž devátý obvodní soud případ znovu projednal v plénu a vynesl rozsudek, kterým výslovně zrušil rozhodnutí okresního soudu. Věc vrátil s pokynem, aby žaloba byla zamítnuta. V konečném rozhodnutí jeden ze soudců devátého obvodního soudu uvedl: „Yahoo! pochopitelně argumentuje, že má na základě prvního dodatku právo porušit francouzský trestní zákon a umožnit porušení francouzského trestního zákona i ostatním ... Rozsah – vlastně samotná existence – takového extrateritoriálního práva podle prvního dodatku je nejistá.“⁷⁰ V květnu 2006 Nejvyšší soud USA odmítl věci se zabývat. Stojí za povšimnutí, že Yahoo! Inc. se pak rozhodla odstranit ze svých stránek prodej nacistických memorabilií všude na světě.

Nyní jasně vidíme, že klíčová otázka případu, kterou řešil francouzský i americký soud, byla jurisdikce. Může francouzský soud vydat rozhodnutí proti společnosti, jež je činná v jiné zemi, ptala se společnost. A analogicky, je americký soud příslušný pro žalované, kteří se nedopustili ‚protiprávního‘ jednání na území USA? S příchodem internetu jsou odpovědi na tyto otázky stále těžší. Internetové společnosti mohou sídlit v konkrétní zemi, a tedy podléhat zákonům té země a současně působit v mnoha dalších zemích.

⁶⁷ Bancroft & Masters Inc. v. Augusta National Inc., 223 F.3d 1082, (9th Cir. 2000).

⁶⁸ ‚Stát příslušný k projednání‘ je stát, který „je příslušný k projednávání konkrétní věci nebo žaloby.“ Viz: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/forum>.

⁶⁹ Bancroft & Masters Inc. v. Augusta National Inc., 223 F.3d 1082, (9th Cir. 2000).

⁷⁰ Yahoo! Inc. v. LICRA and UEJF, 433 F.3d 1199, (9th Cir. 2006).

Podléhají tedy tyto společnosti právnímu řádu každé jednotlivé země, v níž působí? Pokud lze jejich jednání považovat za úmyslně zaměřené na určitou zemi, jinou než je jejich země původu, pak obvykle nesou odpovědnost podle zákonů takové země. Vzhledem k tomu, že společnost Yahoo! používala software, který jí umožnil zaměřit reklamu na francouzsky mluvící lidi, francouzský soud považoval jejich argumenty ohledně finanční a technologické zátěže screeningu za nepřesvědčivé. Ve skutečnosti už úmyslně zaměřovala svou činnost na francouzsky mluvící uživatele, a tedy byla odpovědná podle francouzského trestního zákona. A přestože Yahoo! se odvolala proti francouzskému rozsudku k americkému soudu, stejně začala francouzský soudní zákaz naplňovat. Možná to udělala jen proto, aby se vyhnula katastrofě ve vztazích s veřejností. Pravděpodobnější důvod, proč se Yahoo! nakonec podrobila soudnímu zakazu, však je, že Yahoo! chtěla ve Francii pokračovat v podnikání a chtěla se tedy vyhnout podobným žalobám v budoucnu.

Povšimněme si, že činnost Yahoo! v tomto případě – poskytování stránek pro aukční prodej nacistických memorabií – je americkým zákonem chráněna. Vystavování nacistických memorabií je výrazem chráněné svobody projevu – pokud ovšem nemůže být prokázáno, že takové vystavení představuje ‚opravdovou hrozbu‘, nebo má za cíl vyvolat okamžitě hrozící násilí. Stejně jednání však porušuje francouzský – a mnoho dalších – trestních zákonů. V podobných případech jako je tento, kdy společnost sídlí v jedné zemi působí částečně v jiné zemi, je otázka trestní jurisdikce velmi komplikovaná. Ze studia případu Yahoo! Inc. v. LICRA zřejmě vysvítá, že společnost se raději podrobí soudnímu rozhodnutí cizozemského soudu, než by se pouštěla do zdoluhavé mezinárodní soudní bitvy. Přestože Yahoo! podala odvolání, odstranila problematický materiál ze svých serverů.

Část 6: Současná situace v České republice

Poté, co jsme rozebrali několik přelomových případů z oblasti kybernetické trestné činnosti, zbývá nám zjistit, jak je lze aplikovat na současné extremistické projevy na internetu v České republice. Existuje řada organizací, které na internetu šíří

extremistickou ideologii v češtině.⁷¹ Jak jsme uvedli na začátku této práce, mnoho těchto organizací používá k uploadování obsahu na internet provozovatele a registrátory domén sídlící v USA. Kromě toho, že pro zahraniční organizace je levné a snadné využít společností v USA, tak jakmile to učiní, pro jejich vlastní státní aparát je velmi obtížné kontrolovat obsah takových stránek, neboť byl uploadován mimo jejich jurisdikci. Nicméně na případu Yahoo! jsme viděli, že americké právo je velmi nejednoznačné, pokud jde o obsah uploadovaný v USA, který má ovšem jasný dopad na veřejný zájem v cizí zemi. Odpověď na otázku, zda americké společnosti mají de facto extraterritoriální právo zákony cizí země ignorovat, porušovat a umožňovat jejich porušování jiným, je dosud nevyřešená a nejistá.⁷²

Nedávný případ s extremistickou webovou stránkou v Polsku může naznačit, jak by orgány České republiky mohly postupovat vůči stránkám v češtině. Začátkem nového tisíciletí si polská policie vyžádala pomoc americké FBI při zablokování webové stránky redwatch.info. Web hosting jí poskytoval server umístěný v USA⁷³, takže polské úřady byly bezmocné, nemohly samy jednat. Stránka údajně fungovala jako nástěnka pro polskou pobočku mezinárodní neofašistické organizace Blood and Honor. Na stránce byl zveřejněn seznam gayů, feministek a levicových sympatizantů, někdy včetně jejich fotografií, telefonních čísel a adres, čímž mohlo dojít k porušení polských zákonů na ochranu soukromí. Stránky také označovaly některé novináře za „zrádce rasy“ a vyhrožovaly jim odvetnými opatřeními.⁷⁴ V květnu 2006 židovský lidskoprávní aktivista, jehož jméno se také objevilo na seznamu, málem nepřežil útok nožem ve Varšavě. Asi o týden později byl rovněž ve Varšavě napaden polský vrchní zemský rabín Michael

⁷¹ Některé ze skupin, které v současnosti provozují webové stránky v češtině jsou Odpor, Vzdělávací institut, White Justice a Combat 18 nebo Terror Machine Division of Bohemia (pobočka mnohem větší mezinárodní extremistické skupiny Blood and Honor).

⁷² Yahoo! Inc. v. LICRA and UEJF, 433 F.3d 1199, (9th Cir. 2006).

⁷³ Hostitelský server byl v americkém státě Arizona. To znamená, že pravděpodobným poskytovatelem hostingu byl Go Daddy, registrátor domén, který poskytuje web hosting mnoha problematickým stránkám v češtině.

⁷⁴ http://www.ifex.org/poland/2006/07/10/police_shut_down_neo_fascist_website/.

Schudrich. Policie byla přesvědčena, že oba útoky souvisely s uvedenými webovými stránkami.⁷⁵ V reakci na tyto útoky a na naléhání organizace se sídlem v Paříži Reportéři bez hranic přesvědčila polská policie ve spolupráci s FBI vlastníka serveru v USA, aby stránku zrušil. V Polsku byl mezitím nejméně jeden správce stránky zadržen.⁷⁶

Je docela zajímavé, že americký poskytovatel web hostingů souhlasil s uzavřením polských stránek. V té době ještě soud nevydal žádné rozhodnutí, které by mohlo poskytovatele hostingů přesvědčit nebo přinutit, aby tak učinil. V takovýchto případech je obvyklé, že žádosti policie cizí země americké společnosti nevěnují pozornost. Jak je tedy možné, že polská policie se svou žádostí v USA uspěla? Několik výrazných rysů případu stojí za zapamatování. Za prvé, tlak vyvinuly nevládní mezinárodní organizace, např. Reportéři bez hranic. Tento typ organizací má zkušenosti s řešením problémů, k jakým došlo v Polsku, a proto přesně vědí, jak a kde efektivně zapůsobit. Za druhé, americké úřady se zřejmě jejich polským protějškům podařilo přesvědčit, že existovalo konkrétní spojení mezi danou webovou stránkou a skutečným nezákonným jednáním, k němuž v Polsku došlo. Stejně jako ve výše popsaném případě Planned Parenthood v. ACLA, problematická vyšetřovaná skupina zveřejnila seznamy lidí, kterým se poté skutečně hrozilo zabitím. Zveřejnění takového seznamu tak zakládalo ‚opravdovou hrozbu‘ pro životy lidí na seznamu. Jinými slovy, mělo se za to, že uvedená webová stránka je konkrétně spojena s provedením skutečných nezákonných činů. Informace na stránce už nebyly pouhým projevem, ale představovaly skutečně ohrožující jednání.⁷⁷

Zaměřme se nyní na situaci v České republice. Hlavní problém, který řeší české úřady při zajištění pomoci svých amerických partnerů při rušení extremistických webových stránek, spočívá v prokázání, že tyto stránky mají přímou souvislost se skutečným

⁷⁵ Přehled o antisemitských aktivitách v Polsku lze získat na <http://www.tau.ac.il/Anti-Semitism/asw2006/poland.htm>.

⁷⁶ Další zdroj informací o Polsku a webové stránky ‚redwatch‘ najdete zde: <http://www.historycentral.com/nationbynation/Poland/Human.html>.

⁷⁷ Jiná možnost, jak vnímat dělící čáru mezi chráněnou svobodou projevu a nechráněným projevem, je chápat nechráněný projev již jako jistý druh ‚jednání‘ v protikladu k pouhému vyjádření.

protiprávním jednáním, k němuž v České republice došlo, respektive jsou za něj odpovědné. K zajištění spolupráce s americkými úřady nemusí stačit jen tvrzení, že obsah stránek je v rozporu s českým právem. Pokud však lze dokázat, že webové stránky přímo přispěly k protiprávnímu jednání, nebo ho způsobily, pak je zajištění takové spolupráce mnohem pravděpodobnější.⁷⁸

Co se tedy objevuje na těchto česky psaných extremistických stránkách? Pro příklad se podívejme na webové stránky extremistické skupiny Terror Machine of Bohemia. „Nebud' sám, začni se podílet na aktivním terorizování nebílých menšin, ale i vládních kreatur a jejich přísluhovačů, jako jsou policejní složky a jim podobní ... Přestaň se jen schovávat za aktivity druhých, bud' Terrormachine, ukaž druhým, že bojuješ za ideologii bílého národa proti systému Z.O.G. [sic].”⁷⁹ Přestože se jedná o jasnou ukázkou nesouvislé rasistické tirády, takový projev pronesený v USA by byl považován za chráněný svobodou slova. Spíš než co jiného je hyperbolický a rétorický.⁸⁰ Takže zůstává nevyjasněnou otázkou, zda něco z dalšího obsahu na těchto webových stránkách lze spojit se skutečnými nezákonnými činy. Můžeme začít nedávnými násilnými demonstracemi proti Romům v českých městech Litvínov a Vítkov. Je možné něco z násilí, k němuž na demonstracích došlo, spojit s extremistickými webovými stránkami? Obsahovaly *úmysl způsobit* a potenciál *pravděpodobně způsobit* násilí, k němuž pak

⁷⁸ Zde bychom měli poznamenat, že FBI již v minulosti uzavřela jednu česky psanou stránku. FBI zjevně zablokovala stránku českého křídla Blood and Honor, a to na naléhání britské policie, která tuto stránku monitorovala. Stránka byla později zřejmě odblokována. Informace o této konkrétní stránce je obtížné získat. Je zajímavé, že některé části hnutí bílých supremacistů považují Blood and Honor za britskou, státem zřízenou webovou stránku, která má přilákat nic netušící extremisty na seznam vládou sledovaných osob. Viz: <http://www.stormfront.org/forum/showthread.php?t=494106>.

⁷⁹ www.tambohenia.calloffreedom.net/page2.html (navštíveno v listopadu 2009).

⁸⁰ Jak jsme uvedli výše v poznámce 25, hyperbolický projev nezakládá podle amerického práva skutečnou hrozbu. Viz: *Watts v. United States*, 394 U.S. 705 (1969). V této souvislosti připomínáme, že během nedávné prezidentské kampaně v USA zemí kolovaly plakáty zobrazující obličej nynějšího prezidenta ve vlasovém kříži a se slovy „zabij tohoto negra?“ (zdůraznění autor). Soud rozhodl, že vyjádření na tomto plakátu je hyperbola a nikoliv opravdová hrozba. Je pravděpodobné, že právě otazník na konci prohlášení způsobil, že projev je považován za hyperbolický nebo rétorický.

došlo? Pokud ano, pak už by obsah webové stránky nebyl jen hyperbolickým vyjádřením, řečeno pojmy amerického práva, ale představoval by skutečně něco blízkého opravdové hrozbě.⁸¹ A kdyby tomu tak bylo, pak by stejně jako v případě Polska orgány USA byly pod větším tlakem, aby poskytly pomoc.

Stejně jako tomu bylo v případě polské webové stránky, kterou americké úřady zablokovaly, mnohým česky psaným extremistickým stránkám poskytuje v současnosti web hosting registrátor domén Go Daddy, umístěný v Arizoně. Takže jeho prostřednictvím by bylo možné získat seznam osob, které tyto stránky provozují a spravují. To by znamenalo udělat jednu ze dvou věcí: buď jednat přímo se společností Go Daddy, nebo získat její součinnost s podporou amerických úřadů. Jak jsme ukázali na případu Yahoo!, Francie nedosáhla zdaleka takového úspěchu při rušení přístupu na aukční stránky soudním sporem, jako se jí to podařilo spoluprací. Společnost Yahoo! chápala, že spolupracovat s francouzskými úřady je v jejím nejlepším zájmu; přestože podala odvolání k americkému soudu, dobrovolně také zablokovala přístup a nakonec odstranila veškeré nacistické memorabilie ze svých aukčních stránek. To by mohlo posloužit českým úřadům jako dobrý příklad toho, jak postupovat. Navíc společnost Go Daddy nedávno otevřela kanceláře v Nizozemsku, a proto by snad mohla mít větší porozumění pro evropské obavy ohledně extremismu.

Kdyby chtěly české úřady žalovat Go Daddy u českého soudu, bylo by dobře mít na paměti výše zmiňované problémy s jurisdikcí. Musejí prokázat, že aktivity společnosti Go Daddy, související s poskytováním hostingu česky psaným webovým stránkám s extremistickým obsahem, jsou zacílené přímo na Českou republiku; jinak řečeno, že Česká republika je „stát příslušný k projednávání“, v němž takové stížnosti mohou být projednány. Také je důležité nezapomínat na informace, které o používání svých služeb poskytuje samotná Go Daddy. „Podmínkou pro vaše užívání softwaru a služeb Go Daddy je, že ... se zavazujete respektovat všechny příslušné místní, státní, federální a mezinárodní zákony, vládní nařízení nebo podmínky.“ Go Daddy si také vyhrazuje právo

⁸¹ Při svém průzkumu jsem nedokázal najít takové důkazy spojení. Provozovatelé těchto stránek jsou pravděpodobně dost chytří na to, aby věděli, co může být příčinou pro uzavření jejich stránek, a přizpůsobují tomu svůj jazyk.

zrušit používání svých služeb z důvodů toho, co nazývá „morálně problematické aktivity“. Sem patří „aktivity zakázané zákony Spojených států a/nebo cizích území, kde provozujete svoji činnost; (a) aktivity zaměřené na podněcování protiprávního jednání u jiných osob, jakými jsou např. zločin z nenávisti, terorismus a dětská pornografie.“⁸² Takto by se české úřady mohly obrátit přímo na společnost Go Daddy s tím, že provozovatelé těchto webových stránek porušují její vlastní podmínky pro poskytování služeb.

Další možností by bylo podat žalobu na Go Daddy ve státě, kde je společnost registrována, tzn. v Arizoně. Hlava 13-2308 Trestního zákona státu Arizona stanoví, že „účast v kriminálních syndikátech nebo napomáhání jim“ je trestné.⁸³ Zde je třeba opět podtrhnout, že účast v kriminálním syndikátu musí být úmyslná a vědomá. Nicméně tato volba nemusí být tak efektivní jako soudní spor před evropským soudem. Není jisté, jak by americký soud rozhodl o chování americké společnosti, které je sice v cizí zemi nezákonné, ovšem v USA evidentně nikoli. Pokud je soudní pře ve hře, jeví se jako lepší alternativa podat žalobu u českého nebo evropského soudu. Konec konců právě v Evropě se extremistické trestné činy páchají. Navíc ve světle nedávné expanze Go Daddy do Evropy je velmi pravděpodobné, že společnost by považovala spolupráci s evropskými orgány za velmi užitečnou pro ni samotnou.

Závěr: Doporučení do budoucna

Ve snaze řešit některé výše zmíněné problémy spojené s extremistickými webovými stránkami v České republice se mohou české úřady ubírat několika možnými cestami. Mohly by následovat příkladu Číny a dalších restriktivnějších režimů, které zablokovaly přístup z IP adres ve svých zemích na různé webové stránky, jejichž obsah pokládají za nestravitelný. Česká republika by tedy mohla nainstalovat různé screeningové protokoly

⁸² Viz univerzální podmínky poskytování služeb společností Go Daddy na její webové stránce: www.godaddy.com (navštívena v listopadu 2009).

⁸³ Hlavu 13 arizonského trestního zákona najdete na: <http://www.azleg.state.az.us/arizonarevisedstatutes.asp?title=13>. Část 23 se vztahuje na organizovaný zločin a terorismus. Definice toho, co zakládá účast v kriminálním syndikátu najdete v hlavě 13-2308 (A).

nebo firewally, které by účinně zablokovaly přístup z počítačů s českými IP adresami na všechny známé extremistické webové stránky. Tato technologie se už používá u stránek umožňujících streamování videa, jako je např. Hulu, jejichž videa nelze z českých IP adres streamovat. Rozšíření takové technologie na extremistické stránky by jistě omezilo schopnost tohoto typu ideologií získávat nebo přesvědčovat další stoupence. Takové akce však vždy o krok zaostávají za současnými trendy; na místě každé stránky zablokované úřady by se okamžitě objevilo mnoho jiných. Kromě toho by česká vláda snadno mohla být obviňována z cenzorských zásahů. Svobodné předávání informací je zcela zásadní podstatou samotné existence internetu. Není jasné, jaké dopady by přinesly ústupky z této svobodné výměny informací.

Pokud se nezvolí cesta firewallů ani soudního sporu, pak jako jediná možnost zbývá spolupráce. A ačkoliv může být spolupráce s mezinárodními organizacemi, zahraničními nevládními skupinami nebo cizími vládami svízelná, jeví se zároveň jako politicky nejdopovědnější cesta. Mezi neziskové organizace se sídlem v USA, které se specializují na tuto oblast, patří Southern Poverty Law Center a Anti-defamation League. Tyto skupiny, které samozřejmě přirozeně rozumí americkému soudnímu systému, by byly pro české orgány nesmírně přínosné. Pokud tedy existuje snaha podat v USA žalobu proti některým registrátorům domén, jako je společnost Go Daddy, tyto organizace by takové řízení usnadnily.

Poslední cesta, jež stojí před českými úřady, je možnost získat z USA právní pomoc ve formě elektronických důkazů. Pokud je cílem odhalit jména osob, které zřizují, provozují a spravují extremistické webové stránky, pak je třeba napsat žádost o právní pomoc orgánům USA. Nejdůležitější stránkou takového dožádání je předložit jasný a ověřitelný požadavek, že hledané důkazy jsou relevantní pro probíhající trestní vyšetřování v České republice. Obtíže, které při tomto typu dožádání obvykle nastanou, bývají způsobeny tím, že dožadující stát nevysvětlí svou žádost dost jasně.⁸⁴ Takže abychom se vyhnuli tomu,

⁸⁴ Viz Příloha: Krátký návod jak získat ze Spojených států právní pomoc ve formě emailů a jiných elektronických důkazů ([Annex: Brief Guide to Obtaining Mutual Legal Assistance from the United States in the Form of Email and Other Electronic Evidence](#)), připravilo Ministerstvo spravedlnosti USA.

že dožádání se utopí v bažině byrokratické mašinérie, je mimořádně důležité, aby žádost o právní pomoc byla formulována co nejjasněji a nejjednodušeji. Podle amerického ministerstva spravedlnosti jsou nejčastější typy žádostí tyto čtyři: 1) uchovat uložená počítačová data; 2) získat záznamy o spojení, informace o předplatitelích a obsah starších emailů od ISP; 3) vydat příkaz k prohlídce úřadu nebo bytu s cílem najít počítač nebo hard drive; a 4) zachycovat telekomunikační nebo počítačová data v reálném čase.⁸⁵ Žádost o právní pomoc musí být přizpůsobena konkrétnímu účelu. Např. první kategorie dožádání přináší nejméně právních překážek, zatímco čtvrtá jich znamená nejvíc. Proto musí být čtvrtý typ dožádání doložen mimořádně silnými důkazy, má-li mu americké ministerstvo spravedlnosti vyhovět. Ať už si české úřady zvolí jakoukoliv cestu, bylo by vhodné, aby doložily přímou souvislost mezi danými webovými stránkami a skutečným protiprávním jednáním, k němuž v České republice došlo.

⁸⁵ Ibid. Tyto čtyři kategorie dožádání zde byly okopírovány téměř doslovně.